

Posudek diplomové práce Aleny Markové Problematika aktuálního větňého členění a jeho uplatnění v žákovských pracích

Cílem předložené diplomové práce je zachytit, popsat a charakterizovat základní typy nedostatků žákovských slohových prací, jež vyplývají z porušování zásad tzv. aktuálního větňého členění. Princip aktuálního větňého členění (z dnešního pohledu funkční perspektivy výpovědi) je pro autorku východiskem popisu nedostatků, které bychom mohli souhrnně označit jako nedostatky v koherenci textu. Výsledky zkoumání aktuálního větňého členění poskytují lingvistice (jak autorka správně v úvodu konstatuje) „deskriptory k popisu obsahově-sémantické geneze textu i k popisu hotových promluv z pohledu recipienta“. Správně si diplomantka uvědomuje, že celá problematika AČ jakožto jednoho ze základních principů českého slovosledu a větosledu není didakticky dostatečně „vytížena“.

V úvodní části práce (v kapitole Teoretická východiska) přináší autorka velmi fundovaný výklad celé problematiky, a to vždy s ohledem na zaměření následného vlastního výzkumu. Představuje aktuální větňé členění jako základní princip (koncept) v tradici české lingvistiky, shrnuje vymezení pojmů výpověď, promluva, text v současných lingvistických disciplínách. V dílčích podkapitolách se zaměřuje na dichotomické členění výpovědi, na prostředky aktuálního větňého členění a na specifické postupy aktuálního větňého členění.

Teoreticky se opírá zejména o práce P. Sgalla, E. Hajičové, P. Nováka, L. Uhlířové, M. Grepla, P. Karlíka, J. Hrbáčka aj. Uvedená kapitole představuje velmi fundovaný vhlad do složité problematiky, autorka dokázala svou schopnost kvalitně pracovat s odbornou literaturou.

Materiálové východisko práce tvoří žákovské slohové práce studentů Gymnázia J. Vrchlického v Klatovech, žáků Základní a mateřské školy Velhartice a Šafránkovy základní a mateřské školy Nalžovské Hory. V kapitole Metody práce diplomantka detailně popisuje nejen kritéria sběru jazykového materiálu, ale také problémy s tím spojené. Přesto se diplomantce podařilo shromáždit srovnatelný jazykový materiál a stanovit kritéria umožňující popis a třídění excerpovaných jevů. Analýza je zaměřena vždy na soubor 20 prací (v pořadí slohových útvarů popis na gymnáziu, popis na základní škole, vypravování na gymnáziu, vypravování na základní škole, úvaha na gymnáziu, úvaha na základní škole). V návaznosti na odbornou literaturu a s ohledem na výchozí žákovské texty si autorka stanovuje kritéria svého zkoumání. Zaměřuje se především na problematiku kontextu (slovní či větňou návaznost na hypertéma), na koherenci v oblasti nevhodné pronominalizace, na nemotivované porušování objektivního pořádku slov, na nevhodné navazování tematických složek atd.

Velmi cennou částí práce je kapitola 3 (Vlastní analýza žákovských prací). Uvedená kapitola zahrnuje velmi pečlivě zpracovanou analýzu textů žákovských prací (postupně podle jednotlivých útvarů). Cenný je také dokladový jazykový materiál. Kladem práce je skutečnost, že se autorka nespokojuje s pouhým kvantitativním výčtem sledovaných jevů, ale usiluje o jejich hlubší popis, hledá možné příčiny vzniku slohových nedostatků. Dílčí závěry z této kapitoly jsou pak náležitě shrnuty v závěrečné kapitole.

Předložená diplomová práce je zcela původní, její stylistická, formální a jazyková úroveň je velmi dobrá. Autorka prokázala schopnost důkladné analýzy a syntézy jazykového materiálu. Cíl práce, jež si stanovila, byl podle mého názoru beze zbytku splněn. Závěrečná zjištění mohou být zároveň východiskem pro další zkoumání problematiky, jež se ukazuje ve vyučování českému jazyku jako velmi důležitá. Diplomantka dobře naznačuje souvislost zvládnutí (či nezvládnutí) zkoumané problematiky s otázkami čtenářské gramotnosti.

Vzhledem k výše uvedenému hodnocení doporučuji diplomovou práci k obhajobě a navrhuji hodnocení **v ý b o r n ě**.

V Plzni 24. 5. 2018

PhDr. Jana Vaňková
vedoucí práce